

Kertomus virkamatkasta, jonka HTK Lasse Laaksonen teki
10.7.1967 Anjalan Korvenkylän Pasilaan.

Helsingin Sanomissa 26.6.1967 olleen, vanhan kalmiston löytymistä koskeneen pikku uutisen (liite 1) johdosta sai allekirjoittanut tehtäväkseen suorittaa löytöpaikalle tarkastuskäynnin.

Kalmiston löytöpaikka sijaitsee noin 6 km Anjalan kirkosta suuntaan WNW Anjalan pitäjän Korvenkylän Pasilan talon maalla (liite 2).

Tila: Vähä-Pasila RN:o 18⁴

Omistaja: Martti Pasila

Osoite: Muhniemi

Pöytäpaikan nimitys: Myllymäki, joka johtuu paikalla viime vuosisadalla sijainneesta tuulimyllystä.

Löytökohta sijaitsee Vähä-Pasilan tilan päärakennuksesta noin 60 m luoteeseen ja noin 30 m tilan maahan kaivetun kellarin luoteispuolella metsäsarakeen länsireunassa.

Maasto on löytöpaikalla hiekkaharjannetta, joka löytökohdasta lähtien viettää sekä itään että länteen. Puusto on mäntyvaltaista ja maaperä hienoa hiekkaa.

Varhemmat löytötiedot: Ensimmäiset löydöt tehtiin syyskuussa 1934, jolloin paikalle oli ryhdytty tekemään perunakuoppaa ja kellarin pohjaa. Tällöin tavattiin noin puolen metrin syvyydestä ihmisen luuranko (liite 3, kuva 1), jonka ympärillä oli havaittavissa arkun tai lautojen tummia puujäänteitä. Tämän alapuolella oli kaksi muuta vainajaa, mutta puujäänteitä ei ollut havaittavissa. Mitään esineitä ei silloinkin kaivaustyössä mukana ollut Martti Pasila muista löydetyn.

Noin 20^m edellisestä paikasta suuntaan NNW tavattiin samaan aikaan tehdystä kuopasta myös vainajan luuranko, joka oli noin metrin syvyydellä.

Löydöistä ilmoitettiin paikkakunnan nimismiehelle, joka kävi paikalla ja otatti ylimpänä olleen vainajan maasta siirrettäväksi pitäjän hautausmaalle.

Vuoden 1967 löydöt: Koska paikalle ei ollut tehty mitään tarkastusmatkaa ja asia yhä askarrutti paikkakuntalaisia, päättivät tilan omistaja Martti Pasila ja naapuristossa asuva Antti Jokiranta ryhtyä uudelleen kaivamaan paikalla saadakseen selvyttä sen historiaan. He aloittivat kaivamisen vanhojen jälkien perusteella edellisen löytöpaikan luoteispuolelta aivan vanhan kuopanteen vierestä. Ensimmäinen luuranko löytyi nytkin puolen metrin syvyydestä ja jatkettaessa siitä alaspäin oli seuraava luuranko noin 1,5 metrin syvyydellä maanpinnasta lukien. Sen alapuolelta ei vainajien jäännöksiä tavattu. Viimeksi mainitusta itäänpäin tuli kuitenkin samoin noin 1,5 metrin syvyydeltä esiin uusi luuranko. Vainajat olivat Martti Pasilan kerrotun mukaan aikuisia ja ne oli haudattu luoteis-kaakko-suunnassa pään ollessa luoteessa. Mitään arkun tai muita puun jäännöksiä ei ollut kertojan mukaan löytynyt. Hautojen päällä olevassa maassa oli runsaasti rikki palanutta kiveä, tiilensiruja ja tiilenkuonaa. Alimpien vainajien vierestä tavattiin pronsinappi ja jäännös villakangasta (KM). Näiden löytöjen tekemisen jälkeen kaivajat olivat peittäneet haudat uudelleen.

Muita löytöjä: Hautapaikan länsipuolisesta hiekkaisesta rinnepellosta on vuosien varrella tullut esiin useaan otteeseen erilisiä luunsirpaleita. Samasta pellostä on löytynyt myös ulkohalkaisijaltaan noin 15 cm:n suuruinen pallomaisen kranaatin puolikas, joka on edelleen löytäjän hallussa.

Paikkaan liittyvää perimätietoa: Perimätiedon mukaan on nykyisestä löytöpaikasta noin 30 pohjoisluoteeseen löytynyt 70-80 vuotta sitten pääkalloja, joista silloinen isäntä oli muiden kauhistukseksi pannut yhden vuosikausiksi paikalle pystyttämänsä seipään nenään.

Aikanaan Vähä-Pasilan taloa rakennettaessa kerrotaan lähistöllä asuneen vanhan mökinmummon sanoneen silloiselle isännälle: "On siullakin talon paikka, kun hautausmaalle rakennat." Kukaan muu ei kuitenkaan silloinkaan ollut tiennyt hautausmaan paikalla

olosta. Tästä syystä paikkakuntalaiset arvelivatkin, että hautauksen on ollut tapahduttava ennen Suomen sotaa, koska sen aikaiset tapahtumat ovat olleet paikkakuntalaisten muistitraditiona aina näihin päiviin saakka.

Tarkastelua: Mitään tarkempaa ei hautapaikan ajoittamisesta voi ainakaan tässä vaiheessa sanoa. Todennäköisimmältä tuntuisi kuitenkin, että kysymyksessä olisi ns. Kustaan sotaan v. 1788 - 1790 liityvä tapahtuma, koska Anjalan kirkon seutu on silloin ollut sotänäyttämönä. Muunkinlainen ajoitus on kyllä mahdollinen.

Tilan omistaja on luvannut huolehtia paikan kunnossa pitämisestä sekä siitä, ettei siinä suoriteta mitään kaivamista ilman Muinaistieteellisen toimikunnan lupaa.

Helsingissä elokuun 1 p:nä 1967


Lasse Laaksonen